

GEEF RUIMTE AAN SCHOLEN OM VANUIT DIVERSITEIT EN EIGENHEID KWALITATIEF GOED ONDERWIJS TE BIEDEN

Dat het onderwijs veerkracht heeft, bleek wel in de afgelopen maanden. Met veel elan, dynamiek en vaart organiseerden scholen onderwijs op afstand. Veranderingen en nieuwe manieren van werken bleken snel te realiseren te zijn en het 'nieuwe onderwijs' stond bij verreweg de meeste scholen snel op de rails. Het leverde terecht veel waardering op voor leerkrachten en zichtbare beroepstrots. Er leven echter ook zorgen bij scholen. Het gaat dan om problemen die voor de coronacrisis al duidelijk waren, maar door de coronacrisis soms zijn versterkt of nog duidelijker aan het licht komen.

PROBLEMANALYSE: EEN PARADOX

Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw is er op de domeinen financiën, materiële instandhouding en bestuur en toezicht sprake van deregulering en autonomievergroting. Dit heeft positief uitgepakt en bewijst de kracht van het veld zelf.

Evenwel is er juist op het gebied van de onderwijsinhoud (waarmee de leerresultaten samenhangen) de laatste decennia eerder sprake van toenemende regulering door middel van kerndoelen, eindtermen, studieduur, zorgplichten en zelfs voorschriften over de inrichting van het onderwijs. Onderwijskwaliteit wordt daarbij vooral bepaald door variabelen die meetbaar zijn, in lijn met de trend van rationalisering en economisering in de samenleving. Citoscores, toetsen, slagingspercentages en inspectie-eisen zijn leidend. Aanvullend leggen overheid, politiek en samenleving allerlei additionele verwachtingen vast in wet- en regelgeving. Die additionele verwachtingen zijn neergelegd in 322 verschillende afspraken en creëren een top-down druk op de invulling en inrichting van het onderwijs. Toereikende bekostiging om die additionele verwachtingen te verwezenlijken is geen vanzelfsprekendheid gebleken. Onderzoekers van consultancybureau McKinsey stellen bijvoorbeeld in het rapport Een verstevigd fundament voor iedereen dat de bekostiging toereikend is om aan de basiskwalificatie te voldoen, maar ook niet meer dan dat.

Gezien de sterke daling van de onderwijsresultaten in Nederland tussen 2006 en 2019 kunnen er vraagtekens worden gezet bij de kwaliteit van het onderwijs. Het risico bestaat dat kinderen uiteindelijk van school af gaan met een diploma dat onder hun potentiële capaciteit ligt of zelfs helemaal niet meer naar school gaan. Het aantal voortijdige schoolverlaters steeg in de afgelopen jaren. Vooral laatbloeiers, leerlingen die anders leren, leerlingen met een beperking en leerlingen met een lage sociaaleconomische status kunnen lang niet altijd goed meekomen. Dit is niet acceptabel.

De verleiding is dan groot om nog meer regels op te stellen, onderwijskwaliteit intensiever te gaan meten en extra voorschriften te geven. De profielorganisaties waarschuwen voor deze regelreflex. De trend wijst er immers op dat minder ruimte voor onderwijsinstellingen leidt tot slechter onderwijs. Er is een ander perspectief op onderwijs nodig, namelijk meer nadruk op de pedagogische opdracht van de school.

NAAR EEN BREDERE BLIK OP ONDERWIJS: MEER RUIJITE VOOR HET PEDAGOGISCH PERSPECTIEF

Het is dus van belang meer balans in de verschillende perspectieven op onderwijs te brengen. De overheid dient zich terughoudender op te stellen, waardoor er meer ruimte komt voor de onderwijsprofessional om zijn taak goed waar te kunnen maken. Het is daarbij van belang om naast cognitieve vaardigheden van leerlingen ook in te zetten op sociale vaardigheden en persoosvorming, die niet altijd meetbaar, maar wel merkbaar zijn. Juist de afgelopen maanden werd extra zichtbaar dat scholen een cruciale rol vervullen in de persoosvorming van leerlingen. Dit vraagt wederom om een realistische verwachting over welke maatschappelijke opdrachten het onderwijs aankan, en in welke mate.

Wat is nodig?

Er wordt op dit moment een brede discussie over de toekomst van het onderwijs gevoerd. De profielorganisaties onderstrepen het belang van structurele, doelgerichte investeringen in het onderwijs ([McKinsey](#), [Brede Maatschappelijke Heroverwegingen](#)). Toch vertellen dergelijke rapporten vanwege hun beperkte invalshoek (doelmatigheid) niet het volledige verhaal. Daarom vragen de profielorganisaties (in lijn met bijvoorbeeld de [Onderwijsraad](#), die de sociale functie van de school benoemt) aandacht voor de ruimte die scholen nodig hebben om vanuit hun diversiteit en eigenheid concrete uitdagingen op te pakken. Binnen deze brede discussie over de toekomst van het onderwijs pleiten wij voor meer pedagogisch perspectief op het onderwijs. Dit willen wij concretiseren aan de hand van de volgende drie punten:

1. Werk aan onderwijskwaliteit vanuit een pedagogisch perspectief,
2. Maak een lerarenagenda met aandacht voor de pedagogische ruimte.
3. Geef ruimte aan scholen om de beweging naar inclusiever onderwijs vorm te geven.

WERK AAN ONDERWIJSKWALITEIT VANUIT EEN PEDAGOGISCH PERSPECTIEF

Onderwijskwaliteit wordt vaak uitgedrukt in termen van doelmatigheid en effectiviteit. Hierdoor raakt de intrinsiek pedagogische opdracht van scholen op de achtergrond. Het is daarom nodig dat de balans wordt hersteld waardoor scholen nog meer in staat worden gesteld te werken aan kwalitatief goed onderwijs.

Geef scholen daarom de ruimte om:

Meer aandacht te besteden aan sociale vorming en persoonsvorming.

Met de Onderwijsinspectie als sparringpartner het horizontaal toezicht uit te breiden en te versterken.

Een klimaat te creëren waarin scholen in de volle breedte hun professionele autonomie kunnen uitoefenen. Dit betekent geen nieuwe extra wetten, minder regelgeving en het tegengaan van belemmerende bureaucratie.

Het huidige systeem van lumpsum voldoet om de professionele autonomie van scholen ruimte te geven. Werken met geormerkte deelsubsidies op maatschappelijk relevante deelonderwerpen leidt af van de focus en is daarom niet wenselijk.

MAAK EEN LERARENAGENDA MET AANDACHT VOOR DE PEDAGOGISCHE RUIMTE

De kern van de pedagogische ruimte zit in de relatie tussen de leerling en leraar. Scholen worden ook in de komende jaren geconfronteerd met een lerarentekort. Naast structurele investeringen en regionaal maatwerk is in de komende periode inzet nodig om de professionele, pedagogische ruimte te versterken.

Creëer meer ontwikkeltijd voor leraren in ruil voor minder onderwijstijd.

Investeer in de schoolleider als onderwijskundig en pedagogisch leider.

Verstevig de lerarenopleiding en bouw de lerarenopleiding uit naar permanent leren.

Pas de bevoegdhedenstructuur in het funderend onderwijs aan om een doorgroeiperspectief voor leraren te creëren.

Zet in op een structurele versterking van de relatie tussen school en thuis. Ouderbetrokkenheid is door het afstandsonderwijs als gevolg van de coronacrisis extra waardevol gebleken.

GEEF RUIMTE AAN SCHOLEN OM DE BEWEGING NAAR INCLUSIEVER ONDERWIJS VORM TE GEVEN

Wij geloven in een onderwijsstelsel waarin alle kinderen samen leren leven en breed gevormd worden en iedereen welkom is ongeacht talent of beperking. Ouders willen dat hun kind de aandacht en zorg krijgt die het verdient en nodig heeft. Maak dit onderwijsstelsel mogelijk door meer aandacht te besteden aan sociale inclusie binnen het onderwijs en ruimte te geven in regelgeving voor scholen.

Maak meer gebruik van de kennis die in het speciaal onderwijs aanwezig is om in te zetten op meer kennis en vaardigheden bij leerkrachten en docenten over inclusiever onderwijs, beperkingen van leerlingen en hoe met deze beperkingen kan worden omgegaan.

Inclusiever onderwijs stelt ook eisen aan de huisvesting. Om inclusiever onderwijs te realiseren, dient hier in de ruimtenormering en het ontwerp van schoolgebouwen rekening mee te worden gehouden.

Sommige kinderen blijken juist te floreren bij afstandsonderwijs, zoals dat nu is gegeven vanwege de coronacrisis. Betrek daarom de ervaringen die zijn opgedaan met het geven van afstandsonderwijs in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs.

De middelen voor onderwijs en zorg zijn nu gescheiden. Niet alleen voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte, maar voor alle leerlingen in het goed dat de verschillende partijen intensiever kunnen samenwerken, dat er ruimte komt voor andere professionals in de school en dat regelgeving hierin niet belemmerend werkt (zoals nu ook nog het geval is bij IKC-vorming en samenwerking tussen onderwijs en VVE/kinderopvang).

De onafhankelijke profielorganisaties Verus, VBS, VOS/ABB, VGS, LVGS en ISBO vertegenwoordigen de volledige breedte van de onderwijssector. Door middel van een aantal gezamenlijke standpunten voeren de profielorganisaties zowel in de politiek als in het onderwijs het gesprek om ruimte te vragen voor scholen om vanuit diversiteit en eigenheid kwalitatief goed onderwijs te kunnen bieden.

Datum

Juni 2020

Contactpersoon namens de profielorganisaties

Dico Baars

Adviseur Public Affairs

Email: dbaars@verus.nl

Telefoon: 06-30617460